

İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 31.1.1991 tarih, 91/116 sayılı yazısıyla yönetimimde doktora tez çalışmasını tamamlayan Y.Mimar Ayşe Nasır'ın, "Türk Mimarlığında Yabancı Mimarlar Üzerine Bir Deneme" başlıklı tezi konusunda istenen kişisel rapor:

Y.Mimar Ayşe Nasır'ın 5 ana bölümden oluşan "Türk Mimarlığında Yabancı Mimarlar Üzerine Bir Deneme" başlıklı doktora tezi değişik açılardan değerlendirilebilir. Özellikle son yıllarda Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı üzerine araştırmaların yoğunlaşması dikkate alınır, tezin biçim ve içeriği, ulaşılmak istenen amaç daha açık anlaşılabilir. Bugüne kadar yapılan çalışmalarda, bir yandan dönemin genel özellikleri üzerinde durulurken, öte yandan bu dönemi belirleyen mimar ve sanatçılar, bunların bağlı oldukları akımlar ja gündeme getirilmiş, büyük boşluk geç de olsa doldurulmaya çalışılmıştır. Ancak yapıların hızla yıkılması, çok yakın bir dönem olmasına karşın özgün belgelerin dağınıklığı ve sınırlılığı, yer yer boşlukları ortaya çıkarmış, ayrıntılara inilerek genelleme yapma olanağını zorlamıştır.

Bunun yanı sıra beliren akımlar, bu akımların önde gelen kişileri, bu kişilerin yapıtları gene bütüne giden, ilişkiler ağı sağlıklı çözümlenmiş biçimde henüz tam olarak sergilenmemiş olmasının temel nedeni, özgün belge ve bulguların sınırlılığıdır. Kuşkusuz burada iki yönlü bir girişime ihtiyaç duyulmaktadır. Bunlardan bir bölümü yerli kaynaklardır. Daha önce değindiğimiz gibi bunlar dağınık ve yeterince düzenlenmemiştir. Yabancı kaynaklar ise, belirtilen açıdan yeniden taranmayı gerektirmektedir.

Burada üçüncü bir sorun, daha sıcaklığı sürmekte olan bir dönemin yoğun yazılmamış, derinlemesine tartışılmamış olmasıdır. Gerçekten Son Dönem Osmanlı ortamı ve Cumhuriyet Erken Dönemi'nin tarafsız, çok

yönlü, derinlemesine tartışılmamış olması, bu dönemlerde mimarlık ve sanatın oluşmasını açıklamada boşluklar yaratmaktadır. Ayrıca, siyasal, ekonomik ve kültürel yapının çok yönlü, değişik yöntemlerle irdelenmemiş olması da, bu boşluğu giderek büyütmektedir. Ancak belirli bir program içinde olmasa bile yayınların ve araştırmaların artması gene de sevindiricidir.

Anılan nedenler ve boşluklar dikkate alınarak, yabancı mimarlar çevresinde kaynakların taranması, dönemlerin genel özelliklerinin vurgulanması, süregelen eksik ve yanlışların olanaklar oranında düzeltilmesi, sonuçta bu konuda bir doktora tezinden beklenen aşamaya ulaşmak için aday, Osmanlı toplumunun yenileşme çabalarıyla başlayan girişimlerini esas alarak, kısa da olsa bu zeminden kalkarak siyasal, toplumsal ve kültürel yapıya yaslanarak akımları, bunların Osmanlı ortamına yansımalarını, yabancı mimarların özellikle Osmanlı ortamındaki davranış ve uygulama biçimlerini bir bütünlük duygusu içinde gözden geçirmektedir. Kuşkusuz aynı yöntem Cumhuriyet Dönemi için de söz-konusudur.

Burada ayrıca Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde eğitim ve uygulamada görev almış yabancı mimarlar konusunda kısa da olsa eski bilgileri aşan bir bölümün eklenmesi, bir yandan daha önceki bölümlerdeki açıklamalara kolaylık sağladığı kadar, monografik çalışmalar yapacaklara da yol gösterici olmaktadır.

Oldukça uzun süren bu doktora çalışmasında aday, Yabancı Mimarlar'dan yola çıkarak, daha önceki önemli çalışmalarını dikkate alarak, bir yandan bütünü yakalamayı, öte yandan da ilk toplu değerlendirmeye yönelmeyi sağlamış bulunmaktadır. Gerçekten değişik amaçlar doğrultusunda yabancı mimarlar konusunda yapılmış çalışmalar toplu gözden geçirilirse aday -burada hepsi aynı yoğunlukta olmamakla birlikte- ulaşılan kaynaklar ve olanaklar oranında tezinde yeni ipuçları vermektedir. Örneğin W.J.Smith başta olmak üzere Osmanlı ve Cumhuriyet

döneminde görev almış yabancı mimarlar konusunda aday, Avrupa'daki ilgili arşivlerdeki yeni belge ve bulgulara, ilginç yayınlara eğilerek tezini sürekli sağlıklı bir zemine oturtmaya çalışmaktadır. Ayrıca yaptığımız girişimlerle bazı mimarların diğer ülkelerindeki ürünlerini, bu ürünler konusundaki belge ve bulguları yerinde tarayarak konuya farklı bir boyut getirmeye çalışan aday, başta belirlenen çizgiye tezinde ulaşmış gözükmektedir.

Öğrencilik günlerinden beri yakından çalışmalarını izlediğim Y.Mimar Ayşe Nasır, döneminde İTÜ Mimarlık Fakültesi'ni birincilikle bitirmiş, diğer aşamaları hep aynı düzeyde götürmüş, doktora döneminde çizdiğim kapsam ve içerikte yılmadan sürekli yoğun çaba göstermiş bir araştırmacıdır. Kuşkusuz topladığı belge ve bulgularla bu konuda çalışmalarını derinlemesine sürdüreceğini umduğum adayın tezini bu aşamada başarılı ve olumlu buluyorum.

Saygılarımla.

Prof.Dr.Metin SÖZEN

